

بررسی عملکرد پایش و نظارت بر توزیع نهاده های کشاورزی استان البرز

علی اکبر ندرلو^۱، پیمان دوامی^۲

۱- کارشناس ارشد مدیریت کشاورزی و مدیر شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز .

۲- دانش آموخته دکتری زراعت و معاون شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز .

چکیده

تامین امنیت غذایی بشر یکی از وظایف اصلی بخش کشاورزی می باشد و برای نیل به این هدف بسیاری از روش‌های مختلف ژنتیکی و مدیریتی ابداع و مورد توجه قرار گرفته است. در این بین حاصل خیزی خاک و مدیریت مصرف انواع کودها، یکی از تاثیرگذارترین عوامل مدیریتی مورد توجه بخش کشاورزی و به عنوان کلید تولید پایدار محصولات کشاورزی عنوان گردیده است. شرکت خدمات حمایتی کشاورزی، به عنوان مباشر وزرات جهاد کشاورزی و متولی اصلی تامین، تدارک و توزیع انواع کود های شیمیایی را در سراسر کشور به عهده دارد. پایش و نظارت منظم و مستمر بر توزیع نهاده های کشاورزی در سطح استان با همکاری سایر دستگاههای نظارتی و سازمان جهاد کشاورزی در حال انجام و پیگیری است. هدف اصلی از این کار حمایت از حقوق کشاورزان و بهره برداران می باشد، بدین منظور اکیپ بازرسی و نظارت سازمان جهاد کشاورزی و شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز به صورت مستمر از مراکز خدمات و انبار کارگزاران بازدید بعمل آورده و اقدام به کنترل حواله های توزیعی، مشخصات کشاورزان و بهره برداران ، سطح زیر کشت واقعی و جلوگیری از توزیع کودهای فاقد کیفیت و توزیع نهاده های خارج از شبکه نموده اند. تلاش بر این است که با نظارت دقیق و پایش کارگزارها به صورت مستمر ، کودهای توزیعی به دست مصرف کنندگان واقعی برسد.

کلمات کلیدی: البرز، پایش، شرکت خدمات حمایتی کشاورزی، نهاده های کشاورزی .

مقدمه

منابع و نهاده‌های پایه و توسعه فناوری‌های جدید با مشکلات و تنگنانهایی روبه‌رو است. محدودیت منابع پایه در بخش کشاورزی برای تأمین نیازهای غذایی جمعیت رو به افزایش ضرورت توجه به اهمیت حاصلخیزی خاک و افزایش عملکرد در واحد سطح با استفاده از کود را بیشتر

بخش کشاورزی به منظور تأمین نیازهای روز افزون جمعیت کشور به مواد غذایی، ملزم به افزایش تولید محصولات کشاورزی است. در میان راه‌های مختلفی که برای افزایش تولید محصولات کشاورزی ارائه شده است، افزایش استفاده از

نماین می‌کند. در این میان کود شیمیایی یکی از مهم‌ترین عوامل حاصلخیزی خاک و تأثیرگذار در عملکرد تولید محصولات کشاورزی است. روند رو به رشد مصرف کود در جهان و وجود منابع گازی، باعث شده ایران یکی از کشورهای تولیدکننده کود در جهان شود و در سال‌های اخیر با راه‌اندازی مجتمع‌های پتروشیمی و فعال‌سازی واحدهای تولیدی بخش خصوصی، قسمت عمده‌ای از انواع کودهای مورد نیاز کشور را تولید و مازاد آن را صادر کند در صورت تحقق برنامه‌های تکمیل و افتتاح مجتمع‌های جدید پتروشیمی، ایران به یکی از کشورهای تأثیرگذار در زمینه صادرات کود تبدیل خواهد شد.

نقش شرکت خدمات حمایتی کشاورزی

یکی از تشکیلات گسترده و فعال اجرایی وزارت جهاد کشاورزی شرکت خدمات حمایتی کشاورزی است که با هماهنگی معاونت‌ها، مدیریت‌ها، سازمان‌ها و بخش‌های ستادی و اجرایی وزارت متبوع با داشتن ۳۳ مدیریت استانی در سراسر کشور و امکانات مجهز آزمایشگاهی و تحقیقاتی، متولی قانونی، نماینده و بازوی اجرایی در امور تهیه، توزیع، حمل، خرید و فروش انواع بذور اصلاح شده، مواد و سموم دفع آفات و بیماریهای گیاهی، کودهای شیمیایی و آلی می‌باشد. همه ساله حجم نهاده‌های مورد تدارک و مشمول یارانه با پیشنهاد وزارت متبوع و مصوبه شورای اقتصاد (ستاد تنظیم بازار) به همراه نرخ نامه ملاک عمل به این شرکت اعلام و برنامه‌های اجرایی آن با همان قیمت در سراسر کشور عملیاتی می‌شود. شرکت عهده دار، ایجاد و نظارت بر بیش از ۳۵۰۰

شبکه‌های توزیع کودهای شیمیایی (کارگزاران) می‌باشد. با عنایت به سیاست‌های اتخاذ شده توسط دولت و ابلاغ به وزارت جهاد کشاورزی مبنی بر عدم تخصیص یارانه و آزادسازی سموم دفع آفات نباتی، قطعات و ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی، واگذاری تولید و تکثیر بذور به بخش خصوصی و همچنین خارج شدن برخی از فعالیت‌ها از سبد حمایتی دولت، لذا حجم فعالیت‌های شرکت در سال‌های اخیر کاهش محسوسی داشته و در حاضر حدود ۸۶ درصد از کودهای وارداتی به کشور در اختیار شرکت می‌باشد [۲]. برای تحقق جهش تولید، بخش کشاورزی بیشترین ظرفیت را دارد و می‌تواند در تحقق این سیاست عملکرد مؤثری داشته باشد. بخش کشاورزی از بیشترین ظرفیت و استعداد برای کاهش واردات و تحقق جهش تولید برخوردار است. به اعتقاد کارشناسان بخش کشاورزی، کشور می‌تواند علاوه بر تأمین نیاز داخلی، در توسعه بازارهای صادراتی و ارزآوری به کشور نیز نقش بسزایی ایفاء کند که این عوامل می‌تواند در تحقق سیاست‌های جهش تولید مؤثر باشد.

یکی از الزامات تحقق برنامه‌های جهش تولید این است که کمتر به منابع دولتی و همچنین ارز دولتی متکی باشد. برنامه های شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در راستای بهبود عملکرد در زنجیره عرضه کالا، توسعه بازار، بازاریابی و فروش، بکارگیری دارایی ها، بهبود مدیریت، منابع مالی و اصلاح ساختار مدیریت تدوین شده است و ارتقاء کیفیت تولید و توزیع نهاده های کشاورزی، نظارت و کیفیت تولید کودهای کشاورزی با برندسازی و کنترل کیفی، بهره گیری از توان تولید کنندگان داخلی به منظور کاهش واردات کودهای شیمیایی، ایجاد امنیت لازم برای سرمایه گذاری داخلی، ارتباط میان تولیدکنندگان و مصرف کنندگان، بالا بردن استانداردهای کیفیت محصولات تولیدی، بهره گیری از صرفه جویی های ناشی از ارتقاء بهره وری در زنجیره عرضه نهاده های کشاورزی، شناسایی نیازهای مصرف کنندگان کود شیمیایی و ایجاد توزیع مناسب و کاهش هزینه های تولید و توزیع کود می باشد.

در همین راستا کار گروه های تنوع سازی کودهای شیمیایی برای بهره گیری از تجربیات کشاورزان در ارتباط با تغذیه گیاهی در حوزه معاونت زراعت و وزارت جهاد کشاورزی تشکیل شده است. تولید کودشیمیایی با کیفیت، فعال سازی بخش خصوصی، حمایت از سرمایه گذاران داخلی همواره مدنظر می باشد [۷]. در کشور ایران، مصرف کودهای شیمیایی نسبت به میانگین جهانی در رده پایین تری قرار داشته به طوری که در سال ۲۰۱۴ میلادی ایران در رتبه

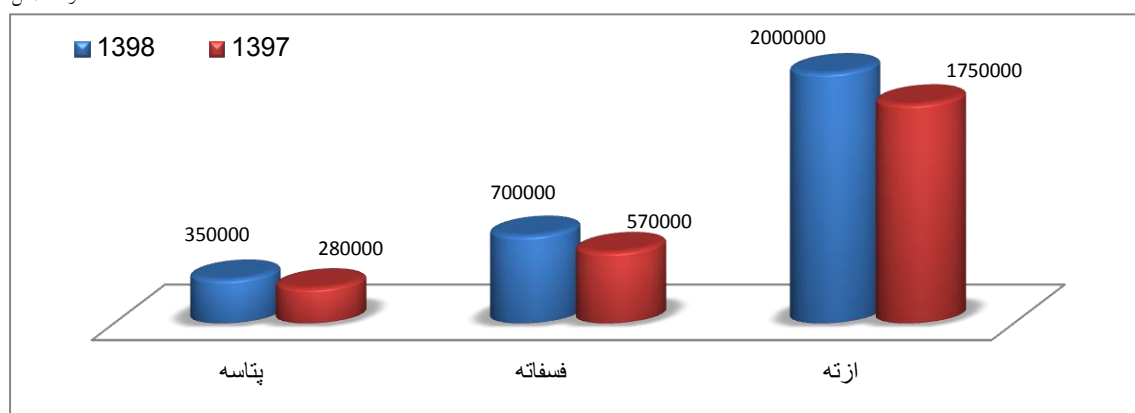
۱۱۴ مصرف کودهای شیمیایی بود و همچنان دارای فاصله زیادی با میانگین مصرف کود در جهان دارد [۱]. طبق آخرین گزارش سازمان خواروبار جهانی (FAO) میزان متوسط مصرف کودهای کشاورزی در ایران در سال ۱۳۹۷ برای هر هکتار ۱۷۶ کیلو گرم بود و در مقایسه نسبت به سال ۱۳۹۲ (۱۱۳ کیلو گرم در هکتار) با رشد ۵۶ درصدی همراه بود. مطابق توصیه های فنی موسسه تحقیقات خاک و آب، میانگین مصرف کود های کشاورزی ۳۳۷ کیلو گرم در هکتار بر آورده شده است، در حال حاضر متوسط مصرف کود های کشاورزی در جهان حدود ۲۹۰ کیلو گرم در هکتار و متوسط مصرف در کشورهای توسعه یافته ۵۰۰ کیلو گرم در هکتار است [۱].

توجه به خود اتکایی در تامین و مصرف کودهای کشاورزی توانست بیش از ۸۱ درصد تامین کودهای کشاورزی این شرکت از منابع داخلی صورت گیرد که در این میان بیشترین تامین به کود شیمیایی اوره (با ۱۰۰ درصد تامین) اختصاص یافت. در حاضر بیش از ۳ میلیون تن انواع کود های شیمیایی از ته، فسفات، پتاسه و سایر کود های ریز مغذی، آلی و زیستی معادل ۱۰۰ درصد برنامه تکلیفی وزارت جهاد کشاورزی برای بهره برداران بخش کشاورزی تامین و خدمات رسانی شده است به طوری که روند روبه رشد تدارک و توزیع انواع کودهای شیمیایی توسط شرکت خدمات حمایتی کشاورزی طی سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نشان دهنده افزایش عرضه این محصولات در سال ۱۳۹۸ شده

است (شکل ۱). در راستای متنوع نمودن سبد کودی شرکت خدمات حمایتی کشاورزی و به منظور حمایت از تولید کنندگان داخلی و افزایش قدرت انتخاب برای بهره برداران متناسب با نیاز خاک، برترین تولید کنندگان داخلی دارای گواهی ثبت کودی توسط کمیته ای مشترک با موسسه تحقیقات خاک و آب کشور انتخاب و در

چار چوب قرارداد های منعقد شده تولیدات آنها از طریق شبکه وسیع کارگزاران شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در دسترس کشاورزان قرارداد شده است و تنوع در سبد کودی شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در سال ۱۳۹۹ به ۶۱ نوع کود افزایش یافته است [۳].

واحد: تن

شکل ۱- تدارک و توزیع انواع کودهای شیمیایی

جایگاه شرکت در پایداری تولید محصولات کشاورزی

امروزه تاثیر تغذیه گیاهی و استفاده از کودهای کشاورزی بر پایداری تولید محصولات کشاورزی و نهایتا تامین امنیت غذایی، مبارزه با سرمازدگی، آفات و بیماری ها و تنش های محیطی بر کسی پوشیده نیست. در این بین شرکت با ایفای جایگاه تسهیل گری خود به عنوان متولی مدیریت تغذیه گیاهی در کشور و ساماندهی آن توانسته نقش مهمی در ثبات و پایداری تولید محصولات کشاورزی و همچنین افزایش محصولات در واحد سطح داشته باشد [۵].

عملکرد کیفی شرکت خدمات حمایتی کشاورزی

کارکرد مطلوب زنجیره عرضه نهاده های زراعت و باغبانی در بخش کشاورزی یکی از پیش نیازهای تولید در کشور است. ارائه مطلوب این خدمات به بخش کشاورزی نیازمند توجه به معقوله کیفیت به عنوان عامل اصلی ایجاد اعتماد بین مشتری و شرکت بوده است که این اعتماد بزرگترین سرمایه شرکت خدمات حمایتی کشاورزی به حساب می آید. ایجاد، حفظ و افزایش این سطح اعتماد نیازمند استقرار یک نظام مدیریت و تضمین کیفیت برای کشاورزان است به همین منظور طراحی، تدوین، استقرار و اجرای نظام تضمین کیفیت فرآیند تامین،

تدارک، توزیع و تحویل کود شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در دستور کار قرار گرفت. اگرچه در حال حاضر مصرف کنندگان به دلیل اعتماد و اختلاف قیمت ناشی از یارانه ترجیح می دهند که محصولات شرکت را در سبد مصرفی خویش جای دهند لیکن، پاسداشت و ارتقاء این ارزش با استقرار این نظام یکی از انتظارات و حقوق کشاورزان به شمار می رود. شرکت خدمات حمایتی کشاورزی، استاندارد و کیفی سازی فرآیندهای موجود در زنجیره نهاده های کشاورزی را برای اطمینان از کیفیت جریان کالا، مستند سازی و کنترل کیفی آن را به عنوان راهبرد اصلی خویش مقرر داشته است و به عنوان یکی از اسناد بالا دستی شرکت به شمار می رود و رعایت آن مورد تاکید و پایش قرار می گیرد [۲].

نظارت و کنترل

بعد از تعیین برنامه و سازماندهی همه عوامل مورد نیاز برای تحقق هدف، برای اطمینان از اینکه اجرای برنامه و هدایت آن درست انجام می شود و یا دارای انحراف از هدف است، نیاز به فرآیندی است که آن را نظارت و کنترل می نامند. هر نوع مدیریتی در هر نوع سازمانی که فاقد سیستم کنترل باشد، از تضمین لازم برای صحت و دقت عملیات برخوردار نیست. با این توصیف، کنترل یعنی ارزیابی تصمیم گیری ها و برنامه ها از زمان اجرای آنها و اقدامات لازم برای جلوگیری از انحراف عملیات نسبت به هدف های برنامه و تصحیح انحرافات احتمالی آن است در واقع نظارت، مهم تر و مقدم بر توزیع بوده و یک امر مشاهده ای و تحقیقی می باشد. هدف نهایی هر نظام نظارت و کنترل، بالا بردن سطح کارایی و در نتیجه میزان تولید و ارائه خدمات بهینه به مشتریان می باشد. بنابراین نظارت و کنترل تلاش

منظمی است که همواره کیفیت کالای تامین شده و یا خدمات ارائه شده را متناسب با نیاز و رضایت مشتریان، با معیار یا استاندارد مربوطه و با روش های علمی می سنجد و در صورت پایین تر بودن از استاندارد نسبت به اصلاح آن اقدام می نماید. هر سازمانی باید مؤثر بودن سیستم مدیریت کیفیت را به طور مستمر بهبود بخشد و این کار را با به کارگیری و استفاده از خط مشی کیفیت، اهداف کلان کیفیت، نتایج ممیزی، تجزیه و تحلیل داده ها، اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه و بازنگری مدیریت منتج خواهد شد [۴].

استقرار نظام نظارت و کنترل باعث بهبود کیفیت کالا و خدمات ارائه شده به مشتری در سطح انتظار وی شده و افزایش رضایت مشتریان را در پی خواهد داشت و در صورت فقدان این نظام، اطمینان لازم در تحویل کالای با کیفیت و ارائه خدمات مناسب و مطابق با نیاز مشتریان به آنها وجود نخواهد داشت و این امر در نهایت موجب نارضایتی مشتریان شده و شرکت بتدریج سهم خود را در بازار برای فروش آن کالا و یا ارائه خدمات از دست خواهد داد. رسیدن به عالی ترین مراحل کیفی و رقابتی، نیاز شدیدی به برنامه ریزی واضح، روشن، پویا و قابل اجرا در زمینه ی بهبود مستمر کیفیت محصولات داشته و همواره باید ادامه یابد.

اهمیت و ضرورت پایش و نظارت بر توزیع کود های شیمیایی

نظر به ضرورت کنترل و پایش فرآیند تامین و توزیع کالاهای اساسی به خصوص نهاده های کشاورزی از مبادی ورود تا مصرف کننده نهایی و عرضه آن توسط شرکت خدمات حمایتی کشاورزی کار گروه نظارت و کنترل بر مراکز تولید و عرضه مواد کودی و کنترل قیمت کود

های کشاورزی به منظور ایجاد سهولت و تسریع در فرآیند انتقال این نهاده ها و ایجاد وحدت رویه در سطح مراکز استانی، و شهرستانهای تابعه و با همیاری مدیریت های شرکت خدمات حمایتی کشاورزی و بهره گیری از ظرفیت و تشکل های محلی و کشاورزی و کارگزاران توزیع نهاده های کشاورزی با رصد مستمر بازار آزاد و شناسایی نهاده های کشاورزی با ارز رسمی کالاهای اساسی و فروشندگان آنها در شبکه بازار آزاد، کارگروه های پایش و نظارت بر توزیع مواد کودی تشکیل گردید. در دستورالعمل ابلاغی، مدیریت های استانی شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در سراسر کشور با هماهنگی و همیاری مدیر کنترل

نتایج و بحث

عملکرد توزیع نهاده های کشاورزی در

استان البرز

شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز، به عنوان تامین کنند نهاده های کشاورزی با کسب اطلاعات در مورد میزان و نوع کود

و نظارت بر روند عرضه کالاهای اساسی سازمان های جهاد کشاورزی و همکاری سازمان ها و بخش های مرتبط (موسسه تحقیقات خاک و آب ،تغذیرات حکومتی ، صنعت معدن و تجارت) اقدام به پایش و رصد توزیع کود های شیمیایی را انجام می دهند و از سال ۱۳۹۷ تا کنون در استان به طور مستمر به وظایف محوله برابر ضوابط و مقررات اجرای نقش نموده اند و بعضا به کشف و ضبط مقادیر قابل توجهی کود های شیمیایی غیر استاندارد، قاچاق و تقلبی در بازار و برخورد قضایی در این خصوص گردیده است.

شیمیایی مورد نیاز استان از طریق معاونت بهبود تولیدات گیاهی طی سنوات گذشته اقدام به تامین و تدارک نهاده های کشاورزی برای بهره برداران نموده است. فعالیت مدیریت استان البرز در سال ۱۳۹۸ و چهار ماه نخست سال ۱۳۹۹ در جدول های ۱،۲،۳،۴ ارائه شده است .

جدول ۱- سهمیه ابلاغی کود های شیمیایی استان البرز در سال ۱۳۹۸ واحد (تن)

ازته	فسفات	پتاسه	جمع کل
۱۴۲۴۸	۴۸۲۱	۱۵۵۰	۲۰۶۱۹

جدول ۲- تحویل نهاده های کشاورزی توسط شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز به کار گزاران در سال ۱۳۹۸- واحد: تن

نوع کود	میزان تحویلی از انبار مرکزی استان	حمل مستقیم از مبادی رسمی	جمع کل
ازته	۳۶۹۱	۶۰۸۶	۹۸۲۷
سولفات آمونیم	۵۰	-	
فسفات ساده	۷	-	۲۴۴۰/۵
سوپر فسفات	۱۹۸۲	۱۵۰	
تریپل			
فسفات آمونیم	۲۰۱/۵	۱۰۰	
پتاسه	۱۵۲۱	-	۱۵۲۱

جدول ۳- سهمیه ابلاغی کود های شیمیایی استان البرز در سال ۱۳۹۹ واحد: تن

ازته	فسفات	پتاسه	جمع کل
۱۵۴۴۱	۳۸۶۳	۱۴۱۱	۲۰۷۱۵

جدول ۴- تحویل نهاده کشاورزی از انبار مرکزی شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز در چهار ماه نخست سال ۱۳۹۹- واحد: تن

نوع کود	میزان تحویلی از انبار کار گزاران	حمل مستقیم از مبادی رسمی	جمع کل
ازته	۲۹۹۲/۵	۲۲۸۶/۷	۵۲۷۹.۵
فسفات	-	-	-
نیترات آمونیم سولفات	۲۰۰	-	۲۰۰
سولفات پتاسیم	۱۵۶	-	۱۵۶

فعالیت و عملکرد کارگروه پایش مواد کودی در استان البرز

نظارت و پایش فرآیند توزیع کود های شیمیایی مستلزم وظیفه مندی کلیه سازمان ها و مدیریت های عضو کمیته نظارت بر مواد کودی استان می باشد که با همکاری معاونت تولیدات گیاهی و زیر مجموعه (مدیران و کارشناسان جهاد کشاورزی شهرستان ها و مراکز خدمات و...) در هر استان و نماینده شرکت خدمات حمایتی کشاورزی (متولی

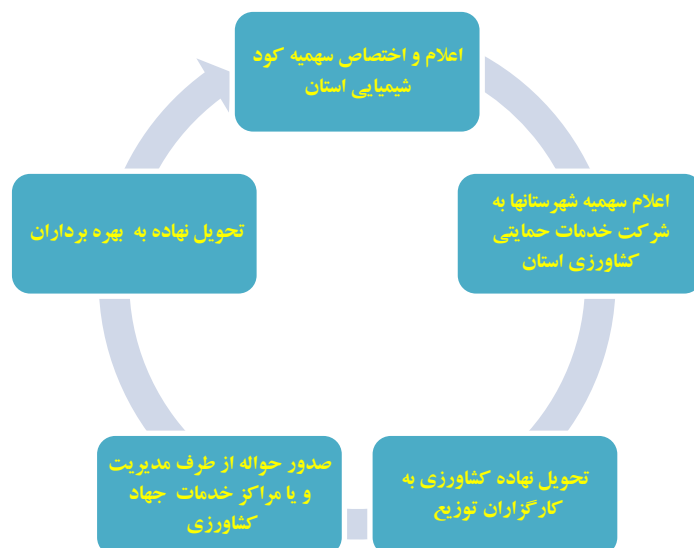
تامین کننده نهاده های کشاورزی) ضمن ایجاد هماهنگی و اعمال مدیریت یکپارچه بر فرآیند کنترل و پایش مواد کودی و همچنین ایجاد وحدت رویه در نظارت بر واحد های تولید کننده محصولات اساسی کشاورزی و توزیع آن توسط کارگزاران در سطح مراکز استانی و کشور است اقدام می نمایند. در بررسی های میدانی انجام شده توسط گروه های پایش شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در سراسر کشور مشخص شد

اشکالی در عملکرد تامین و توزیع به موقع نهاده های کشاورزی وجود نداشته لیکن عدم آشنائی کامل دستگاه نظارتی و یا عدم تعامل کافی مدیریت استانی با مسئولین بررسی کننده منجر به بروز ناهماهنگی از لحاظ نحوه پایش و رصد نهاده های کشاورزی و سلامت روند کاری به منظور کاهش ضریب خطا و خروج کالای ضروری تولید محصولات کشاورزی شود لذا به منظور افزایش ظرفیت اعتماد سازی و اطمینان از روند صحیح توزیع نهاده های کشاورزی و نظارت جدی، ضروری است مدیریت های بازرسی و ارزیابی عملکرد و رسیدگی به شکایات سازمان جهاد کشاورزی استان، مدیریت حراست سازمان ها و دستگاههای نظارتی استان از قبیل واحد استانی سازمان بازرسی کل کشور، سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان استان (سازمان صمت)، سازمان تعزیرات حکومتی استان و سایر دستگاههای انتظامی و امنیتی استان دعوت و ضمن نشست های موردی یا ادواری با تشریح وظایف عملکردی شرکت خدمات حمایتی استان، نحوه تعامل و همکاری در جهت نظارت برتر در توزیع نهاده های تحت پوشش وظایف شرکت خدمات حمایتی را مطرح و نتایج مباحث برای تصمیمات سازنده به اشتراک گذارده می شود.

رصد و پایش مستمر از بهره برداران و کارگزاران توزیع نهاده های کشاورزی

شرکت خدمات حمایتی کشاورزی به عنوان تامین کننده نهاده های کشاورزی در کشور و در قالب برنامه تدوین شده رصد و پایش مواد کودی

و به منظور دسترسی سریع بهره برداران و کشاورزان، در حال حاضر بیش از ۹۰ درصد از محموله های وارده به استان های کشور را مستقیماً در اختیار کارگزاران رسمی توزیع قرار داده و آنان نیز برابر ضوابط تعریف شده و با هماهنگی مدیریت و مراکز خدمات جهاد کشاورزی می بایستی بین کشاورزان توزیع نمایند البته تا قبل توزیع و با عنایت به ابلاغ دستور العمل تأمین، توزیع و نظارت بر توزیع کود های کشاورزی از طرف مقام عالی وزارت جهاد کشاورزی عاملین و کارگزاران توزیع نهاده های کشاورزی در شهرستان ها باید ظرف مدت ۴۸ ساعت پس از وصول و تخلیه نهاده های کشاورزی مراتب را به مراکز و مدیریت های محترم جهاد کشاورزی شهرستان اعلام نمایند. پس از توزیع لیست نهایی نهاده تحویلی به کشاورزان پس از تایید مدیریت و مراکز خدمات می بایستی به شرکت خدمات حمایتی استان ارائه و گروه پایش موظف است با تماس حضوری و تلفنی از کشاورزان، بهره برداران و کارگزاران راستی آزمائی نماید. که در این خصوص همکاران شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان با همکاری گروه های پایش شهرستانی حداقل با ۵۰ درصد از کشاورزان دریافت کننده کود در هر مرحله ارتباط برقرار و توزیع را رصد و راستی آزمایی نموده و در نهایت نسبت به تطبیق میزان کودهای رصد شده با سیستم هوشمند و پایش نهاده های کشاورزی اقدام و در قالب گزارش های تکمیلی به مدیریت های ستادی ارسال می گردد.

شکل ۲- سیکل گردش مواد کودی در استان البرز

عرضه کودهای یارانه ای و معرفی آنها به مراجع قضایی و انتظامی در استان، حداقل انتظارات وزارت جهاد کشاورزی بوده و در همین راستا، شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز با پیگیری مجدانه همکاران کارگروه استانی و رصد فروشگاههای عرضه مواد کودی و همچنین اعمال نظارت و کنترل بر فرآیند توزیع و فروش کودهای یارانه ای به کشاورزان به طور نامحسوس در سطح استان و شناسایی مراکز و فروشگاههای عرضه غیرمجاز کودهای یارانه ای و معرفی آنها به مراجع قضایی و انتظامی در استان، اقدامات موثری را انجام داده است (جدول ۵).

جلوگیری از گران فروشی و برخورد با فروشگاه

های غیر مجاز توزیع کود یارانه ای

اعمال نظارت و کنترل بر فرآیند توزیع و فروش کودهای یارانه ای به کشاورزان، با عنایت به درجه اهمیت موضوع به ویژه روش های معرفی کشاورزان و بهره برداران به کارگزاران رسمی توزیع نهاد های کشاورزی نظارت و کنترل مناسب تری اعمال شده و این مهم در چارچوب روش های مستند قابل احصاء و کنترل است. فعال نمودن اکیپ های پایش و نظارت استانی و شناسایی مراکز و فروشگاههای غیرمجاز

جدول ۵- عملکرد شناسایی و کشف فروشگاههای عرضه مواد کودی غیر مجاز در استان ۹۹-۱۳۹۸

نتیجه	مقادیر کشف شده (تن)	تعداد فروشگاه غیر مجاز (مکشوفه)
تشکیل پرونده و ارجاع به مراجع قضایی و صدور رای	۴۵۴	۱۰

۱- تحویل کود های یارانه ای به کشاورزان در چارچوب سامانه های هوشمند و ابلاغی .

اقدامات شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز در زمینه پایش مواد کودی

۲- فعال نمودن گروه های پایش به منظور نظارت بر عملکرد کارگزاران .

۳- شناسایی و معرفی مراکز عرضه غیر مجاز کود های یارانه ای به مراجع ذیصلاح.

۴- حضور مستمر در جلسات ستاد مواد کودی سازمان جهاد کشاورزی استان البرز.

۵- برگزاری جلسات توجیهی کارگزاران توزیع نهاده های کشاورزی در زمینه رصد و پایش مواد کودی (بیش از ۲۵ مورد).

۶- ابلاغ کلیه دستور العمل، بخشنامه و شیوه نامه های پایش مواد کودی به کارگزاران توزیع نهاده در سطح استان.

۷- بازدید های دوره ایی (به صورت هفتگی)، و دریافت گزارشات توزیع انواع کودهای شیمیایی و تطبیق آن با سامانه هوشمند به منظور راستی آزمایی عملکرد کارگزاران.

۸- میزبانی جلسات پایش استانی مدیران ستادی سازمان جهاد کشاورزی و شهرستان های استان .

۹- برگزاری جلسات توجیهی و آموزشی با کارگزاران توزیع نهاده های کشاورزی در استان برای رفع مشکلات سامانه هوشمند و هماهنگی ثبت فروش روزانه.

۱۰- نظارت بر عملیات توزیع کود شیمیایی توسط کارگزاران و بهره برداران .

مسائل و مشکلات مرتبط با پایش مواد کودی

در استان البرز

با بررسی میدانی صورت گرفته توسط کارگروه فنی و بازرگانی مدیریت شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز و حضور در مدیریت و مراکز خدمات جهاد کشاورزی کلیه شهرستان های استان و برگزاری جلسات متعدد در زمینه مسائل و مشکلات توزیع انواع کود های شیمیایی و یارانه دار و همچنین فرآیند تعریف شده توزیع

نهاده های کشاورزی توسط کارگزاری سطح استان، مسائل و موضوعات متعددی مطرح و بنا به اهمیت در زیر به آنها اشاره شده است که می طلبد تمامی کارگروه استانی اقدامات موثری را بعمل آورند .

۱- عدم تناسب سطوح زیر کاشت اراضی زراعی و باغی در استان با میزان مصرف کود شیمیایی و از طرفی مصرف نامتعارف مواد کودی در اراضی مورد کشت بدون انجام آزمایشات خاک و رعایت الگوی زراعی در مناطق استان.

۲- اجاره اراضی به اتباع بیگانه و دریافت نهاده ها یارانه دار به صاحب ملک زمین های زراعی، باغی و سبزی و صیفی که به طور کامل مورد استفاده تغذیه گیاهی قرار نمی گیرند.

۳- نحوه کنترل و نظارت بر عملکرد و توزیع کارگزاران در استان البرز، از وحدت رویه برخوردار نیست. به طوری که در برخی از شهرستانها از طریق صدور حواله، برخی بر اساس قرار داد کشت محصولات کشاورزی و یا با ارائه مستقیم لیست بهره برداران به کارگزاران توزیع نهاده اقدام می شود. نظارت دقیق بر عملیات کاشت و مصرف این نهاده ها به دلیل کمبود نیروی کارشناسی و تامین امکانات از سوی مدیریت و مراکز خدمات جهاد کشاورزی شهرستان ها به خوبی صورت نگرفته و با توجه به مصوبات کمیته راهبردی کود استان کارشناسان و کمیته های نظارتی هر شهرستان می بایستی نظارت مستمری بر روند توزیع مواد کودی داشته باشند و مسئولین کود هر شهرستان موظف به رصد و رویت محموله کودی وارده می باشند و پس از کنترل و تأیید محموله مذکور در انبار کارگزار تخلیه و نهایتاً توزیع گردد .

۴- فعالیت و جلسات گروه پایش بر نظارت بر عملکرد کارگزاران فروش کودهای یارانه ای

در شهرستان ها استان البرز، از زمان ابلاغ شیوه نامه پایش مواد کودی به صورت کامل و منظم و براساس تقویم زمانی صورت نمی پذیرد .

۵- جمع آوری کودهای مازاد بر مصرف از کشاورزان توسط افراد ناشناس و دلان و انتقال به خارج از استان و یا فروش به قیمت بالاتر به کشاورزان و بهره برداران از طرفی هم مرز بودن برخی از مزارع و باغات استان البرز، با استان های همجوار، امکان جابجایی و انتقال سهمیه کود استانی و سایر نهاده های کشاورزی محتمل است.

۶- ثبت فروش کودهای یارانه ای در استان البرز توسط کارگزاران، غالباً به روزرسانی نشده و با تاخیر ثبت می شود.

۷- کودهای شیمیایی اوره سهمیه دولتی و دارای نرخ مصوب که با توجه به تخصیص سهمیه توزیع از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان به شرکت تعاون روستایی برای توزیع در نظر گرفته می شود می بایستی در ارزیابی عملکرد توزیع استانی به مانند شرکت خدمات حمایتی کشاورزی رصد و پایش گردد .

۸- کودهای شیمیایی اوره سهمیه دولتی دارای نرخ مصوب که توسط برخی از شرکت های تولید کننده مواد کودی در استان و از سهمیه تعریف شده سازمان تعاون روستایی از کارخانجات پتروشیمی (اوره یارانه ای) دریافت می گردد ، بعضاً به خارج از شبکه توزیع راه یافته و بیشتر از قیمت تعیین شده به فروش می رسد (به بهانه اخذ هزینه هایی از قبیل کیسه گیری ، قیمت کیسه و نرخ تخلیه و بارگیری و دریافت وجه حمل و نقل اضافی و پشت بارنامه و غیره). از طرفی محموله های خریداری شده از پتروشیمی ها توسط تعاونی روستایی استان جزء سهمیه سالیانه استان (۱۸ درصد سهمیه استانی)

محسوب و لازم است براساس سهمیه های تعیین شده و ابلاغی به شهرستانها و مراکز خدمات و با قیمت دولتی و تحت نظارت گروه کنترل و نظارت بر توزیع گردد وجود مشارکت نزدیک تر سازمان تعاون روستایی و شرکت خدمات حمایتی کشاورزی در زمینه توزیع نهاد های ضروری و یارانه ای ضروری به نظر می رسد.

۹- نام و مشخصات ثبت شده کشاورزان در سامانه پهنه بندی کشاورزی با مشخصات ثبت شده در سامانه هوشمند به طور کامل هم خوانی نداشته و در برخی موارد مغایرت مشاهده می شود.

۱۰- ثبت سهمیه کشاورز توسط مراکز خدمات و مدیریت شهرستان در سامانه پهنه بندی کشاورزی در حال حاضر در استان فراهم نشده است و می بایستی مشخصات کلیه خریداران فروش کودهای کشاورزی یارانه ای بر اساس سهمیه های مجاز ابلاغی در اسناد مالی معاملاتی و سامانه های مجاز ثبت و قابل شناسائی باشد و صدور حواله فیزیکی برای کشاورز و کشت و صنعت ها و سایر بهره برداران بدون ثبت در سامانه ها مجاز نمی باشد .

۱۱- نظارت بر قیمت و توزیع کودهای کشاورزی خصوصاً کودهای وارداتی با ارز دولتی (۴۲۰۰ تومانی) شامل: سوپرفسفات تریپل، دی آمونیوم فسفات، سولفات پتاسیم گرانوله، سولفات پتاسیم (قابل حل در آب)، پتاسیم کلراید، سولفات آمونیوم، مونوآمونیم فسفات ، مونوپتاسیم فسفات (*food gard*)، اسید فسفوریک و هیدرواکسیدپتاسیم (مورد توجه قرار نگرفته و صرفاً تمرکز بر کود شیمیایی اوره و فسفات می باشد،

۱۱- آدرس و مشخصات انبار کلیه کارگزاران در سیستم سامانه جامع انبارهای وزارت صمت ثبت گردیده و مورد تأیید است.

۱۲- عدم انعکاس منظم تصمیمات و مصوبات کارگروه نظارت بر مواد کودی شهرستان ها به صورت هر ۲ هفته یکبار به اعضاء کارگروه استانی.

۱۳- فقدان تقویم کاری در خصوص برگزاری جلسات و پیگیری مصوبات جلسات قبلی.

۱۴- تسریع در ثبت نام کشاورزان در سامانه های وزارت جهاد کشاورزی (به عنوان بهره بردار) و سامانه ثبت احوال (به عنوان تأییدکد ملی) صورت پذیرد. و همچنین برقراری سامانه کنترل و پایش در استان برای توزیع هرچه مطلوب تر نهاده های کشاورزی قابل انتظار است.

۱۵- به منظور انجام بازدید های ادواری از سطح بازار نیاز به ذی سمت بودن اعضاء کارگروه الزامی می باشد که این موضوع با صدور حکم کارگروه برای اعضاء از سوی رئیس سازمان میسر می باشد.

۱۶- در صورت احراز تخلف و یا کشف محموله خارج از شبکه توزیع مسئولیت ، نظارت و نگهداری و هزینه های اجرایی مرتبط مشخص نمی باشد.

۱۷- کمبود امکانات به منظور نظارت مستمر بر مرکز توزیع کودهای کشاورزی خصوصاً نیروی انسانی و تامین وسیله نقلیه از سوی سایر اعضا کارگروه.

نتیجه گیری

ایجاد وحدت رویه کاری در زمینه رصد و پایش توزیع مواد کودی در استان به منظور جلوگیری از هدر رفت سرمایه ملی که همان تامین نهاده های کشاورزی است با نظارت دقیق و مستمر موثر

واقع خواهد شد از طرفی ایجاد زیر ساخت های سامانه پایش در استان البرز از جمله ضروریات نظارت بر توزیع مواد کودی است . وجود سامانه فراگیر مصرف کود های شیمیایی در استان به منظور بر آورد دقیق مصرف مواد کودی و بر نامه ریزی جهت تامین و همچنین توزیع کود شیمیایی برای محصولات کشاورزی بر اساس آزمون های خاک به منظور مصرف بهینه و متناسب با نیاز خاک و گیاه می تواند تاثیرگذاری مهمی را در عرصه توزیع نهاده های کشاورزی استان داشته باشد .

تشکر و قدردانی

از مسئولین بخش های فنی و تولیدی ، بازرگانی و حراست شرکت خدمات حمایتی کشاورزی استان البرز که ما را در تهیه این مقاله یاری نموده اند تشکر و قدر دانی می گردد .

منابع

[۱]- رسولی، ح. گزارش عملکرد فعالیت های شرکت خدمات حمایتی کشاورزی. ۱۳۹۶.

[۲]- رسولی، ح. گزارش عملکرد فعالیت های شرکت خدمات حمایتی کشاورزی. ۱۳۹۷.

[۳]- رسولی، ح. گزارش عملکرد شرکت خدمات حمایتی کشاورزی، گردهمایی سراسری آغاز سال زراعی ۱۴۰۰-۱۳۹۹، تهران ۱۳۹۹.

[۴]- شیوه نامه پایش بازار کود های شیمیایی ، شرکت خدمات حمایتی کشاورزی . ۱۳۹۷.

[۵]- کشاورز، ع . همایش مدیران شرکت خدمات حمایتی کشاورزی کشور . ۱۳۹۷.

[۶]- نظام کنترل و تضمین کیفیت داخلی محصولات شرکت خدمات حمایتی کشاورزی ، کود های شیمیایی. ۱۳۹۷.

[۷]- ولی، ع. گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا. ۱۳۹۳.

Investigating the performance of monitoring and supervising the distribution of agricultural inputs in Alborz province

Ali Akbar Naderlou¹, Peyman Davami²

1-Manager of Alborz Agricultural Support Services Company

2- Deputy of Alborz Agricultural Support Services Company.

Abstract

Ensuring human food security is one of the main tasks of the agricultural sector and to achieve this goal, many different genetic and managerial methods have been developed and considered. In the meantime, soil fertility and management of fertilizer consumption is one of the most effective management factors considered by the agricultural sector and as the key to sustainable production of agricultural products. Agricultural Support Services Company, as the director of the Ministry of Jihad for Agriculture and the main custodian, it is responsible for the supply, supply and distribution of chemical fertilizers throughout the country. Regular and continuous monitoring of the distribution of agricultural inputs in the province with the cooperation of other monitoring agencies and the Agricultural Jihad Organization is being carried out and followed up. The main purpose of this work is to protect the rights of farmers and exploiters, For this purpose, the inspection and supervision team of the Jihad Agricultural Organization and the Alborz Agricultural Support Services Company have continuously visited the service centers and warehouses of the brokers, and have controlled distribution remittances, characteristics of farmers and operators, the area under actual cultivation and prevented the distribution of poor quality fertilizers and the distribution of out-of-network inputs. Efforts are being made to distribute fertilizers to real consumers through close supervision and continuous monitoring of brokerages.

Keywords: Alborz, monitoring, agricultural support services company, agricultural inputs.